

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : ધંધાકીય વ્યવસ્થા (ECO-01)

તારીખ : 03/07/2013

સમય : 11.00 to 12.30

સૂચના : (1) નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : 35

પ્રશ્ન:-1 ભાગીદારી સ્વરૂપનો અર્થ આપી ભાગીદારોનું વર્ગીકરણ કરો. (10)

અથવા

વિતરણના માધ્યમની પસંદગીને અસર કરતાં પરિબલો જણાવો.

પ્રશ્ન:-2 ધંધાકીય સંયોજનોના સ્વરૂપો વિસ્તૃત રીતે સમજાવો. (10)

અથવા

જાહેર નિગમનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો જણાવો.

પ્રશ્ન:-3 ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે ત્રણ) (15)

1. મધ્યસ્થીઓની ભૂમિકા
  2. છૂટક વેપારીના કાર્યો
  3. જાહેર સાહસોનો ફાળો
  4. સરકારી કંપની
  5. વિદેશ વેપારનું મહત્વ
-

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : નામા પદ્ધતિ- I (ECO-02)

તારીખ : 03/07/2013

સમય : 12.30 to 2.00

સૂચના : (1) નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : 35

પ્રશ્ન:-1 નીચેના વ્યવહારોની શ્રી આકાશના ચોપડે આમનોંધ લખો. (10)

		રૂપિયા
જાન્યુઆરી 1	રોકડાલાવી ઘંઘો શરૂ કર્યો	20,000
જાન્યુઆરી 2	કેનેરા બેંકમાં ભર્યા	15,000
જાન્યુઆરી 5	રોકડેથી માલ ખરીદ્યો	8,000
જાન્યુઆરી 7	અમર પાસેથી માલ ખરીદ્યો	7,000
જાન્યુઆરી 9	રોકડેથી ફર્નિચર ખરીદ્યો	5,000
જાન્યુઆરી 15	જનકને માલ વેચ્યો	10,000
જાન્યુઆરી 19	મુનીમને પગાર ચુકવ્યો	5,000
જાન્યુઆરી 23	રોકડેથી માલ વેચ્યો	7,000
જાન્યુઆરી 29	રોકડ ઉપાડ કર્યો	2,000
જાન્યુઆરી 31	પરચુરણ ખર્ચ ચુકવ્યો	1,000

અથવા

નીચેની વિગતોના આધારે રાધેશ્યામની 31 જાન્યુઆરી 2012ના રોજની પાસબુક મુજબ બેંક બાકી શોધો. રોકડમેળ રૂ. 16,400 જમા બાકી દર્શાવે છે.

		રૂપિયા
1	લખેલ પરંતુ જાન્યુઆરીમાં બેંકમાં રજૂ નહી થયેલ ચેક	4,600
2	બેંકમાં ભરેલા પરંતુ જાન્યુઆરીમાં વસુલ નહી થયેલા ચેક	6,000
3	ઓવરડ્રાફ્ટનું વ્યાજ જે બેંકે પાસબુકમાં નોંધેલ છે	240
4	બેંકે ઉધારેલ વ્યાજ જેની નોંધ રોકડમેળમાં નથી	100
5	બેંકે ઉધારેલ બેંક ચાર્જિસ જેની નોંધ રોકડમેળમાં નથી	1,200
6	ગ્રાહકે પેઢીના બેંક ખાતામાં બારોબાર જમા કરાવેલ રકમ	2,000
7	બેંકે ચુકવેલ વીમા પ્રિમીયમ ને રોકડમેળમાં નોંધેલ નથી	440

પ્રશ્ન:-2 નીચેના આંકડાઓની મદદથી અક્ષય કંપનીનું તા. 31/12/2012ના રોજ પુરા થતા વર્ષનું વેપાર ખાતુ તથા નુ નુ. ખાતુ તૈયાર કરો. (10)

વિગત	રકમ રૂ.	વિગત	રકમ રૂ.
શરૂનો સ્ટોક	40,000	મળેલ વટાવ	750
ખરીદી	48,000	આપેલ વટાવ	530
મળેલ કમિશન	650	આવકમાલ ગાડા ભાડું	2,000
ભાડુ-કરવેરા	8,600	જાવકમાલ ગાડા ભાડું	1,700
પગાર-મજૂરી	12,000	વીજળી	2,200
વેચાણ	1,62,100	ટપાલ	300
આવકમાલ પરત	2,400	મળેલ કમિશન	500
જાવકમાલ પરત	3,000	ચુકવેલ ભાડું	1,000
પરચુરણ ખર્ચ	2,500	બેંક લોન વ્યાજ	550
બેંક ચાર્જિસ	50	આખરનો સ્ટોક	26,000

અથવા

01/01/2012ના રોજ અમદાવાદની અરુણ કંપની રૂ. 100ની કિંમતના 100 રેડિયો સેટ આડતથી વેચવા વિમલ કંપનીને મોકલ્યા. આડતિયાને માલ મોકલવા અરુણ કંપનીએ રૂ. 1,000 ખર્ચ ચૂકવ્યો 15/01/2012ના રોજ વિમલ કંપનીએ રૂ. 5,000નો બેંક ડ્રાફ્ટ એડવાન્સ તરીકે મોકલ્યો. આડતિયાને વેચાણ ઉપર 10% મુજબ આડત ચુકવવાની છે. આડતિયાએ માલ મળતા નફાના રૂ. 1,000 અને વખારના ભાડાના રૂ. 500 ચૂકવ્યા 30 જાન્યુઆરીના રોજ વિમલ કંપનીએ વેચાણનો આંકડો મોકલ્યો તેમાં જણાવ્યા પ્રમાણે તમામ રેડિયો સેટના સેટ દીઠ રૂ. 200 ઉપજ્યા. અરુણ કંપનીને લેણી રકમ આડતિયાએ ચુકવી આપી માલઘણીના ચોપડામાં (1) આડતમાલ ખાતું તથા (2) વિમલ કંપનીનું ખાતું તૈયાર કરો.

પ્રશ્ન:-3

ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ ત્રણ)

(15)

1. નાણાંકીય પત્રકોની મર્યાદા
2. એક સુગત્રતા-સુસંગતતાનો ખ્યાલ
3. ભુલોના પ્રકાર
4. કાયું સરવૈયું
5. નામાના ફાયદા
6. પેટાનોંધ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : મેનેજમેન્ટના સિદ્ધાંતો (ECO-03)

તારીખ : 02/07/2013

સમય : 03.00 to 04.30

સૂચના : (1) નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : 35

-
- પ્રશ્ન:-1 સંચાલન એટલે શું? સંચાલનના વિવિધ કાર્યો જણાવો. (10)
અથવા
આયોજનના સિદ્ધાંતો જણાવો.
- પ્રશ્ન:-2 વ્યવસ્થાતંત્રના કાર્યનું સ્વરૂપ અને મહત્વ સમજાવો. (10)
અથવા
સુપરવિઝન એટલે શું? અસરકારક સુપરવિઝન માટેની જરૂરિયાતો વર્ણવો.
- પ્રશ્ન:-3 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ ત્રણ) (15)
7. અંદાજપત્રની પ્રક્રિયા
8. અસરકારક નેતાના લક્ષણો
9. ઉદ્દેશો અને સમયપત્રકો વચ્ચેનો તફાવત
10. “સંચાલન એક વિજ્ઞાન અને કલા” સમજાવો.
11. કટોકટી માર્ગ પદ્ધતિ
12. અંકુશનું મહત્વ
-

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : નામા પદ્ધતિ – II (ECO-04)

તારીખ : 04/07/2013

સમય : 11.00 to 02.00

સૂચના : (1) પ્રશ્નની સામે તેના ગુણ દર્શાવેલ છે.

કુલ ગુણ : 70

પ્રશ્ન:-1 ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) (14)

1. સ્વતંત્ર શાખા અને પરતંત્ર શાખા
2. ભગીદારના પ્રવેશ વખતે પાઘડીની હિસાબી અસર
3. શેરમૂડીના પ્રકારો
4. ભંડોળનો અર્થ અને ભંડોળ પ્રવાહ પત્રકની ઉપયોગિતા

પ્રશ્ન:-2 ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) (14)

1. રોકડની ઉચાપત
2. ચાલુ ઓડિટ
3. ઓડિટ કાર્યક્રમ
4. રોકાણોની ચકાસણી અને મૂલ્યાંકન
5. કંપની ઓડિટરના હકો અને ફરજો

પ્રશ્ન:-3 નીચે આપેલ પાકા સરવૈયા પરથી તા. 31/03/2012ના રોજ પુરા થતા વર્ષનું ભંડોળ પ્રવાહનું પત્રક તૈયાર કરો. (14)

જવાબદારી	31/03/2011	31/03/2012	મિલકતો	31/03/2011	31/03/2012
ઈકવિટી શેરમૂડી	3,00,000	4,00,000	પાઘડી	1,15,000	90,000
8% ની પ્રેફ શેરમૂડી	1,50,000	1,00,000	મકાન	2,00,000	1,70,000
સામાન્ય અનામત	40,000	70,000	યંત્રો	80,000	2,00,000
ન.નુ. ખાતું	30,000	48,000	દેવાદારો	1,60,000	2,00,000
લેણદારો	55,000	83,000	સ્ટોક	77,000	1,09,000
દેવીહૂંડી	20,000	16,000	લેણીહૂંડી	20,000	30,000
કરવેરાની જોગવાઈ	40,000	50,000	રોકડ-બેંક	25,000	18,000
સૂચિત ડિવિડન્ડ	42,000	50,000			
	6,77,000	8,17,000		6,77,000	8,17,000

વધારાની માહિતી

1. ચૂકવેલ કરવેરા રૂ. 30,000
2. ઘસારો : મકાન રૂ. 40,000 અને યંત્રો રૂ. 10,000

અથવા

તા. 31/03/2012ના રોજનું વંદના લિ. નું પાકુસરવૈયું નીચે મુજબ હતું.

જવાબદારી	રૂ.	મિલકતો	રૂ.
ઈકવિટી શેરમૂડી	1,00,000	યંત્રો	1,20,000
સામાન્ય અનામત	20,000	સ્ટોક	40,000
10% ના ડિબેન્ચર	60,000	દેવાદારો	24,000
લેણદારો	28,000	લેણીહૂંડી	10,000
બેંક ઓવરડ્રાફ્ટ	12,000	રોકડ	32,000
કરવેરાની જોગવાઈ	6,000		
	2,26,000		2,26,000

વધારાની માહિતી	રૂ.
વેચાણ	10,00,000
ખરીદી	6,00,000
શરૂનો સ્ટોક	10,000
વેચેલ માલની પડતર	6,00,000
ઓફિસ અને વેચાણ ખર્ચા	1,00,000

કરવેરાની જોગવાઈ : નફાના 25%

નીચેના ગુણોત્તરની ગણતરી કરો.

(1) કાયાનફાનો ગુણોત્તર	(2) ચોખ્ખાનફાનો ગુણોત્તર	(3) સ્ટોક ચલન દર
(4) દેવાં-ઈકિવટી ગુણોત્તર	(5) ચાલુ ગુણોત્તર	(6) લેણદારોનો ચલનદર
(7) શેરહોલ્ડરોના ભંડોળો પર વળતર		

પ્રશ્ન:-4

રૂચા લીમીટેડ 1,00,000 ઈકિવટી શેર દરેક રૂ. 10 નો તેવા 10% વટાવે જાહેર જનતાને બહાર પાડયા. (14)

શેરદીઠ રકમ નીચે મુજબ મંગાવી

અરજી સાથે રૂ. 4

મંજૂરી વખતે રૂ. 3

હપ્તા વખતે : બાકીની રકમ

કંપનીને 1,20,000 શેર માટે અરજીઓ મળી વધારાની અરજીઓ નામંજૂર કરી, રકમ પરત કરી.

રાકેશ કે જેને 1,000 શેર મંજૂર કરવામાં આવેલ તે મંજૂરી અને હપ્તાની રકમ

ભરવામાં નીષ્ફળ ગયો તેના શેર જપ્ત કરવામાં આવ્યા અને શેરદીઠ રૂ. 8 ના ભાવે ફરીથી બહાર પાડયા.

કંપનીના ચોપડે જરૂરી આમનોંધ લખો.

અથવા

સૌરાષ્ટ્ર ટ્રેડર્સ અમદાવાદમાં એક શાખા ખોલી છે આ શાખા પરતંત્ર શાખા તરીકે માલનું વેચાણ કરે છે.

વર્ષ 2011-12 ને લગતા વ્યવહારો પરથી મુખ્ય ઓફિસના ચોપડે શાખા ખાતું તૈયાર કરો.

વિગત	રકમ રૂ.	વિગત	રકમ રૂ. (01/04/2011)	રકમ રૂ. (31/03/2012)
શાખાને મોકલેલ માલ	3,00,000	સ્ટોક	15,000	50,000
વેચાણ-રોકડ	2,00,000	દેવાદારો	30,000	?
વેચાણ-ઉધાર	3,00,000	ફર્નિચર	20,000	?
દેવાદારો પાસેથી મળેલ રોકડ	2,80,000			
આપેલ વટાવ	10,000			
માંડી વાળેલ ઘાલખાધ	8,000			
શાખાના ચૂકવેલ ખર્ચા				
મજૂરી	6,000			
ભાડુ	12,000			
પગાર	5,000			
	23,000			

ફર્નિચર પર 10% વાર્ષિક ઘસારો ગણાય છે.

પ્રશ્ન:-5

દિપકે એલ. જી. કંપની પાસેથી એક ટી. વી. ભાડા ખરીદ પદ્ધતિ અનુસાર તા. 01/04/2009 ના રોજ ખરીદ્યું ટી. વી. ની રોકડ કિંમત રૂ. 36,000 હતી. કરાર વખતે રૂ. 6,000 ચુકવ્યા અને બાકીની રકમ રૂ. 12,060 નો એક એવા ત્રણ સરખા વાર્ષિક હપ્તામાં તા. 31/03/2010, 31/03/2011 અને 31/03/2012ના રોજ ચૂકવવાની હતી. (14)

ઘસારો 20% ના દરે વાર્ષિક ગણાય છે.

દિપકના ચોપડે (1) ટી.વી. ખાતું અને (2) એલ. જી. કંપનીનું ખાતું તૈયાર કરો.

અથવા

ઈવા અને રીમા અનુક્રમે 3:2 ના પ્રમાણમાં નફો-નુકશાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો હતા. તા. 31/03/2012ના રોજ પેઢીનું પાકુસરવૈયું નીચે મુજબ હતું.

જવાબદારી		રૂ.	મિલકતો	રૂ.
મૂડી	ઈવા 30,000		ફર્નિચર	12,000
	રીમા <u>24,000</u>	54,000	યંત્રો	84,000
અનામત		15,000	રોકાણો	30,000
લેણદારો		1,14,000	સ્ટોક	18,000
બેંકલોન		45,000	દેવાદારો	57,000
ઈવાની લોન		40,000	રોકડ	37,000
			ન. નુ. ખાતું	30,000
		2,68,000		2,68,000

તા. 01/04/2012ના રોજ તેઓએ પેઢીનું વિસર્જન કર્યું.

- કાયમી મિલકતોના 20% ઓછા ઉપજયા
- ચાલુ મિલકતોના ચોપડે કિંમત રકમ ઉપજી
- રોકાણો ઈવા અને રીમા એ સરખે ભાગે ચોપડે કિંમતે વહેંચી લીધા
- ઈવાની લોન ઈવાએ સ્વીકારી
- વિસર્જન ખર્ચ રૂ. 5,000 થયો
- વિસર્જન માટે પેઢીના ચોપડે જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરો.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : વેપારી કાયદો (ECO-05)

તારીખ : 02/07/2013

સમય : 4.30 to 6.00

સૂચના : (1) નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : 35

પ્રશ્ન:-1 કરારનો અર્થ આપી કાયદેસર કરારનાં આવશ્યક તત્વો ટૂંકમાં જણાવો. (10)

અથવા

કરાર ભંગ શું છે? કરારભંગના સમયે સહનકર્તા પક્ષકારને ઉપલબ્ધ ઉપચારો કયાં છે?

પ્રશ્ન:-2 જામીનગીરીના કરાર અને ક્ષતિપૂર્તિના કરાર વચ્ચેનો તફાવત જણાવો. (10)

અથવા

ભાગીદારી ગર્ભિત સત્તાની હદ એટલે શું? પેટી વ્યક્તિગત ભાગીદારોનાં કૃત્યો માટે ત્રાહિત પક્ષોને કેટલે અંશે જવાબદાર છે.

પ્રશ્ન:-3 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ ત્રણ) (15)

1. વેચાણ કરાર
2. ખરીદનાર સાવધાનનો સિદ્ધાંત
3. માલિકીની તબદીલીનું મહત્વ
4. વિનિમયપત્રોની આવશ્યકતાઓ
5. બિલ્સના પ્રકાર
6. શેરો કરનારની જવાબદારી

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : અર્થશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો (ECO-06)

તારીખ : 04/07/2013

સમય : 3.00 to 4.30

સૂચના : (1) નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : 35

પ્રશ્ન:-1 મિશ્ર અર્થતંત્રનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો જણાવો. (10)

અથવા

ઘટતા સીમાન્ત તૃષ્ટિગુણનો નિયમ જણાવો.

પ્રશ્ન:-2 બજારનો અર્થ આપી વસ્તુ અંગેની બજારની સમતુલા સમજાવો. (10)

અથવા

ઈજારાયુક્ત હરીફાઈનો ખ્યાલ વિગતવાર સમજાવો.

પ્રશ્ન:-1 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ ત્રણ) (15)

1. માંગની ભાવ સ્થિતિસ્થાપકતાનું મહત્વ.

2. ઉત્પાદનનો સિદ્ધાંત.

3. સરેરાશ ખર્ચ અને સીમાવર્તી ખર્ચ.

4. આવકની અસમાનતાની સમસ્યાઓ.

5. સ્થિર અને અસ્થિર સાધનો વચ્ચેનો તફાવત.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : આંકડાશાસ્ત્રનાં મૂળતત્વો (ECO-07)

તારીખ : 04/07/2013

સમય : 4.30 to 6.00

સૂચના : (1) નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : 35

પ્રશ્ન:-1

સાદુરૂપ આપો:-

$$\sqrt{\frac{2.431 \times 180.625}{0.0034 \times 3482}}$$

(10)

અથવા

નીચેની માહિતી માટે 'થી વધુ' સંચયી આવૃત્તિ વિતરણ તૈયાર કરો.

ગુણ	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	24	34	62	80	56	44	24	16

પ્રશ્ન:-2

નીચેની માહિતી પરથી સમાંતર મધ્યક શોધો.

(10)

કામના ક્લાક	0-4	4-06	6-08	8-10	10-12	12-14
કર્મચારીઓની સંખ્યા	12	14	48	14	4	8

અથવા

નીચેની માહિતી પરથી બહુલક શોધો.

નફો (રૂ. કરોડમાં)	0-5	5-10	10-20	20-30	30-50
કંપનીઓની સંખ્યા	8	12	30	36	40

પ્રશ્ન:-3

ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે ત્રણ)

(15)

1. લઘુગુણક.
2. આંકડાશાસ્ત્રની મર્યાદા.
3. વર્ગીકરણની રીતો.
4. આંકડાકીય ભૂલો.
5. માહિતી એકઠી કરવી.
6. પ્રસારમાન અને વિષમતા વચ્ચેનો તફાવત.

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : કંપની લૉ (ECO-08)

તારીખ : 05/07/2013

સમય : 11.00 to 12.30

સૂચના : (1) નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : 35

પ્રશ્ન:-1 કંપનીની વ્યાખ્યા આપી કંપનીના મુખ્ય લક્ષણો જણાવો. (10)

અથવા

પ્રવર્તકોનો અર્થ આપી તેના કાર્યો જણાવો.

પ્રશ્ન:-2 મેમોરેન્ડમનો અર્થ આપી તેમાં સમાવિષ્ટ વિગતોની સમજૂતી આપો. (10)

અથવા

શેરનો અર્થ આપી શેરના પ્રકારો અંગે ટૂંકમાં માહિતી આપો.

પ્રશ્ન:-3 ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે ત્રણ) (15)

1. શેર વોરંટ અને શેર પ્રમાણપત્ર વચ્ચેનો તફાવત
  2. સભ્ય થવાની રીતો
  3. ડિરેક્ટરોની લાયકાત
  4. કંપની સેક્રેટરીની જવાબદારીઓ
  5. સભાનું કોરમ
  6. સ્વૈચ્છિક ફરિયાદો
-

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : મુદ્રા, બેંકિંગ અને નાણાંકીય સંસ્થાઓ (ECO-09)

તારીખ : 05/07/2013

સમય : 12.30 to 02.00

સૂચના : (1) નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : 35

પ્રશ્ન:-1 નાણાંના કાર્યોની સમજૂતી આપો. (10)

અથવા

બેંકોનું રાષ્ટ્રીય કરણની તરફેણ અને વિરુદ્ધમાં દલીલો ચર્ચો.

પ્રશ્ન:-2 વિશ્વબેંકની કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરો. (10)

અથવા

રાષ્ટ્રીય વિકાસમાં આઈ. ડી. બી. આઈ. ની ભૂમિકાની સમજૂતી આપો.

પ્રશ્ન:-3 ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે ત્રણ) (15)

1. નાણાંનું મહત્વ
  2. બેંકિંગનું આર્થિક મહત્વ
  3. યુનિટ ટ્રસ્ટ ઓફ ઈન્ડિયાના ઉદ્દેશો
  4. ફુગાવાના પ્રકાર
  5. બેંક રાષ્ટ્રીય કરણના ઉદ્દેશો
-

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : પડતરનાં તત્ત્વો (ECO-10)

તારીખ : 05/07/2013

સમય : 03.00 to 04.30

સૂચના : (1) નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : 35

પ્રશ્ન:-1 (અ) નીચેની વિગતો પરથી આર્થિક વરદી-જથ્થાની ગણતરી કરો. (05)

- વાર્ષિક વપરાશ = 9,000 એકમો
- એકમદીઠ માલસામગ્રી પડતર = 30 રૂ.
- એક ઓર્ડર મૂકવાનો ખર્ચ = 15 રૂ.
- માલ નિભાવવાનો ખર્ચ = 20%

(બ) એક કારખાનાની માલસામગ્રીના વપરાશની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે. (05)

- ન્યૂનતમ વપરાશ = દિવસદીઠ 60 એકમો
- સામાન્ય વપરાશ = દિવસદીઠ 1000 એકમો
- મહત્તમ વપરાશ = દિવસદીઠ 130 એકમો
- પુનઃ વરદી જથ્થો = 5000 એકમો
- માલ મેળવવામાં લાગતો સમય = 25 થી 30 દિવસો

શોધો : (1) પુનઃ વરદી કક્ષા (2) ન્યૂનતમ સ્ટોક કક્ષા (3) મહત્તમ સ્ટોક કક્ષા

અથવા

(અ) કારખાના શિરોપરી ખર્ચાની વધુ વસૂલાત અને ઓછી વસૂલાતના કારણો જણાવો. (05)

(બ) પ્રત્યક્ષ મજૂરી અને પરોક્ષ મજૂરી વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો. (05)

પ્રશ્ન:-2 એક ઉત્પાદીત કંપનીના માહિતીપત્રક માંથી નીચેની અંદાજિત માહિતી મેળવવામાં આવી છે. (10)

વિગત	રકમ રૂ.	રકમ રૂ.
સીધો માલસામાન		1,99,000
સીધી મજૂરી:		
- યંત્ર વિભાગ (12,000 કલાકો)	63,000	
- એકત્રિત વિભાગ (10,000 કલાકો)	<u>48,000</u>	1,11,000
કારખાના શિરોપરી ખર્ચા:		
- યંત્ર વિભાગ	88,200	
- એકત્રિત વિભાગ	<u>51,800</u>	1,40,000
વહીવટી શિરોપરી ખર્ચા:		90,000
વેચાણ શિરોપરી ખર્ચા:		81,000
વિતરણ શિરોપરી ખર્ચા:		62,100

એવી ધારણા સાથે કે કંપની પડતરની સમાવેશ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે.

(1) આવેલા સંજોગો પ્રમાણે શિરોપરી વસુલાત દરના આધારે તેની અનુસૂચિ તૈયાર કરો.

(2) શિરોપરી પ્રમાણને આધારે નીચેની જોબ માટે અંદાજિત પડતર શોધો.

સીધો માલસામાન: અ - 25 કિ.ગ્રા., રૂ. 16.80 એક કિ.ગ્રા. દીઠ

બ - 15 કિ.ગ્રા., રૂ. 20 એક કિ.ગ્રા. દીઠ

સીધી મજૂરી: યંત્ર વિભાગ - 30 કલાકો

એકત્રિત વિભાગ - 42 કલાકો

અથવા

એક વસ્તુ ત્રણ પ્રક્રિયાઓમાંથી પસાર થાય છે. જેમાં માર્ચ-2012ની ઉત્પાદન પડતરની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે. (10)

વિગત	1	2	3
વધારાનો સીધો માલસામાન	2,000	3,020	3,462
સીધી મજૂરી	3,500	4,226	5,000
ઉત્પાદક શિરોપરી ખર્ચા	1,500	2,000	2,500
સામાન્ય નુકશાન (દાખલ કરેલા એકમોની)	10%	5%	10%
વેચાણ કિંમત (એકમદીઠ)	3 રૂ.	5 રૂ.	6 રૂ.
ઉત્પાદન (એકમોમાં)	920	870	800

1000 એકમો માલસામાન અંગેના રૂ. 5 લેખે પ્રક્રિયા-1માં દાખલ કરવામાં આવ્યા. અર્ધતૈયાર માલનો સ્ટોક આપેલ નથી. ઉપરની માહિતી પરથી પ્રક્રિયા ખાતાં, અસામાન્ય નુકશાન અને અસામાન્ય વધારાનું ખાતું બનાવો.

પ્રશ્ન:-3

ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે ત્રણ)

1. પડતર નિર્ધારણ અને અર્થતંત્ર
2. પડતરના તત્ત્વો
3. માલસામગ્રીની કેન્દ્રિત ખરીદી
4. શિરોપરી ખર્ચાનું કાર્યાનુસાર વર્ગીકરણ
5. પડતર-નાણાકીય હિસાબોની તફાવતના કારણો
6. અધૂરા કરાર પર નફો

(15)

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

સત્રાંત પરીક્ષા જૂન/જુલાઈ- 2013

અભ્યાસક્રમ : સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ (B.A./B.Com.)

નોંધણી નંબર : _____

પાઠ્યક્રમ : આયકરનાં તત્ત્વો (ECO-11)

તારીખ : 05/07/2013

સમય : 04.30 to 06.00

સૂચના : (1) નીચેના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : 35

પ્રશ્ન:-1 અમદાવાદની નેશનલ લીમીટેડમાં કુ. રૂયા મેનેજર છે. પાછલા વર્ષ 2011-12 માટે તેમની પગારની વિગતો નીચે મુજબ છે. (10)

વિગત	રકમ રૂ.
મૂળ પગાર (માસિક)	20,000
મોંઘવારી ભથ્થું (માસિક)	મૂળ પગારના 70%
બોનસ	3 માસનો મૂળ પગાર
કમિશન (વાર્ષિક)	15,000
મકાન ભાડા ભથ્થું (માસિક)	12,000 (માસિક રૂ. 10,000 ઘરભાડું ચૂકવેલ છે.)
મુસાફરી ભથ્થું (માસિક)	1,000
ટીફીન ભથ્થું (માસિક)	1,500
માન્ય પ્રોવિડન્ટ ફંડમાં માલિક અને કર્મચારીનો ફાળો મૂળ પગારના 15%	
માન્ય પ્રોવિડન્ટ ફંડમાં 10% લેખે જમા થયેલ વ્યાજ રૂ. 19,000	
પગારમાંથી કપાયેલ વ્યવસાયવેરો રૂ. 300 માસિક	
આકારણી વર્ષ 2012-13 માટે કરપાત્ર પગારની આવકની ગણતરી કરો.	

અથવા

કું. એશા ત્રણ મકાનો ધરાવે છે, જેની નીચેની માહિતી પરથી આ. વ. 2012-13 માટે કરપાત્ર મકાન મિલકતની આવકની ગણતરી કરો.

વિગત	મકાન 1	મકાન 2	મકાન 3
ઉપયોગ	ભાડે આપેલ	ભાડે આપેલ	સ્વ રહેઠાણ
પ્રમાણિત ભાડું (રૂ.)	26,000	10,000	-
વ્યાજબી ભાડું (રૂ.)	25,000	12,000	30,000
મ્યુનીસીપલ આકારણી (રૂ.)	30,000	20,000	28,000
ચૂકવેલ મ્યુનીસીપલ કરવેરા (રૂ.)	8,000	6,000	4,000
લોનનું ચૂકવેલ વ્યાજ	15,000	20,000	30,000

પ્રશ્ન:-2 મૂડી નફો એટલે શું? મૂડી નફાના પ્રકારો સમજાવી કરમુક્ત મૂડી નફા અંગે આવકવેરા ધારાની જોગવાઈ જણાવો. (10)

અથવા

અન્ય સાધનોની આવક એટલે શું? તેના દશ ઉદાહરણ આપી આ અંગે મળવાપાત્ર કપાતો જણાવો.

પ્રશ્ન:-3 ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે ત્રણ) (15)

1. આકારણી વર્ષ
2. કાયમીખાતા નંબર
3. આવક
4. વ્યકિત
5. ખેતીની આવક
6. પગારની આવકમાં સવલતો